

vanskim; glej pa kdo, kako so v časti imeli prvaka nemškega škofijstva. Sv. Bonifaci, mogunski nadškof, se šteje za aposteljna nemške zemlje; umrl je leta 755 zavoljo oznanovanja svete vere pri neverskih Frizih. Vendar ta slavni škof do sedanjega časa ni bil obhajan po vseh nemških škofijah; še le z listom papeža Pija IX. dneva 29. marca 1855 je bilo izrečeno, naj se ta svetnik časti po vsi Nemčiji. — Slovani pač niso bili tako nemarni in ne-hvaležni za svoja aposteljna Cirila in Metoda; s praznikom teh svetnikov niso čakali leta 1855, pomnijo leto 894 ali 895, ko je bil sv. Metod v grob djan na moravskem Velehradu, za začetek prazničnega obhajanja; in zdaj, ko Nemci praznujejo pevske, strelske in borske shode, se Slovani pripravljajo obhajati tisočni god prihoda sv. Cirila in Metoda v njih deželo, ki se je zgodil leta 863.

3. Grki imajo svojo Ilijado in Odisejo, Latinci svojo Eneido; tudi Nemci hočejo imeti svojo epopejo, namreč „pesem o Nibelungih.“ Vse to prav; pa kdaj so se nemški jezikoslovci v svoji učenosti toliko znašli, da štejejo pesem „o Nibelungih“ za slavo nemškega naroda? V letu 1840 je učen Lachman to pesem prvokrat izdal s kritično pravico; zatoraj se poprej tudi v šolah ni nič vedilo o tisti, zdaj pa se o nji trobi po vseh nemških pokrajinah — češ, naj se tudi drugi narodi učijo kulture iz grozovitih bitev, ki jih je nasprotovanje dveh nemških kraljičin vzročilo, in kjer so se Nibelungi v krvi svojih bratov utopili. — Če imajo Slovani junaške pesmi, so pa pesmi ne o bojih z bratovskimi narodi, temuč o vojskah z nekršanskimi krvi-žejnimi in roparskimi množicami, tatarskimi in turškimi.

4. Toliko se govori med Nemci zoper narodno slovansko obleko; s kakošno se pa ponašajo Nemci sami? „Der Frack und der Cilinder, das ist die deutsche Tracht!“ Oho! „frak“ in „cilinder“, ki je oboje prišlo iz Francije! Ko je francozkemu krojaču sukna zmanjkalo (menim, da je pod mizo nekaj padlo), je sukni prirezal škrice, in to je bil sloveči „frak“. In ko je bila francozka prostost djana na trde kopita, se tudi glava ni mogla več mehko in prosto nositi, mogla je priti pod trdo pokrivalo, pod „cilinder“. Zdaj pa Nemec, kakor ima mnogo ptujih besed v govorici za čisto domače, tako nosi tudi „cilinder“ in „frak“ za nemško narodno obleko. — Eno bi še kdo pristavil, tudi na nogah ostaja še nekaj tacega ptujega oklepa, to so „Kanonenstiefel“, ki jih na Slovenskem nosi še tisti razred med ljudstvom, ki se najbolj poganja za narodnost. Slovenske hlače so široke dopetače, in škorna na nogi je iz mehkega usnja za dež in sneg, drugač je čevlji, čizma, če ne opanka; v taki obleki se človek lahko in spodobno prehaja in giblje. Napete hlače so madžarske, malo spodobne, ker preveč kažejo vse človekove ude; trdi kanoni na nogah pa so blezo tudi iz malo proste Francije domá, zraven so pa dragi za mošnjo, napuhnjani za obnašo in malo koristni za zdravje. — Čmu tedaj v tem ne več lepe slovenske obleke?

5. Kaj pa če kdo za šolo kako prav novo hoče vediti. V nekem slovenskem kraju, kjer hočejo prav nemškutarski biti, so poprej v cerkvi le „Sveto“ peli; zdaj jim pa to ni bilo več prav; začeli so peti „Heilig“. Konec te pesmi pa niso vedili več: „Verlass uns nicht, o Herr!“ tedaj so po starem zapeli: „Nikdar nas ne zapusti!“ — Kar je preveč, je preveč tudi z nemškutarijo; saj v cerkvi ni potreba, da se sili slovenskemu ljudstvu.

Lepoznansko polje.

Nočajski zmaj.

Pripoved iz srbske vojske.

Žarko solnce obsevalo je srbsko zemljo. Kakor sjajni biser iz živega vira sipali so se žarki z njega po temenu glasovitih planin kablarskih in ovčarskih, odkodar so spu-šali se v lepo moravsko dolino, zlatili bistro reko Moravo,

oživljali cveteče livade, zlatno klasje pšenično. Ne imenuje se, mili mi bratje, Pomoravje zastonj: srbski raj! — Kdor vidil je grške Tempe ali je vsaj čul o njih, ta si lahko nekoliko misli, kako je lepo Pomoravje.

Al tisti čas, v kterega se bomo za nekoliko predstavili, blagoslovljeni ta kraj ni bil tako krasen in mil kakor je zdaj. Vsa Srbija bila je zavita v morivno žalost in skrb. Leta 1804 zdihovala je še pod turškim jarmom, ali, da prav rečem, pod grozovitnostjo divjih bosniških spahij (turških posestnikov). Okrutnik Aganlia je takrat gospodoval v Belem gradu s svojimi tovarši: Kučuk-Aliom, Mola-Jusufom in Fulić-Mehmedom.* Njihovi janičari in bosniški spahije hodili so po Srbii od vasi do vasi, oskrunjevali cerkve, se polastovali posvečenih oblačil, pa ž njimi kakor s plahtami pokrivali konje svoje. Srbske dekleta morale so kolikor je bilo moč nakinčane pred njimi igrati narodno kolo, nazadnje pa so jih po sili oskrunjevali in trpinčili in tako oskrunjene podili — nage v njih priproste pa čedne in poštene hišice. Ubijali so starašine in kmete in kar zaporedoma umorili vsakega, kterega so mislili, da je ljub narodu ali narod njemu. Z eno besedo, vsa Srbija bila je enaka morišču, na kterem so poturčeni dahije kakor morivci morili in klali nedolžne žrtve kristjanske. Pa na vsem kristjanskem svetu ga ni bilo človeka, ki bi se bil oglasil proti njihovi grozovitosti. Toda toliko nedolžnih žrtev kri ni zastonj porosila in napojila srbske zemlje.

Tako krasnega dne, kakor smo gori opisali ga, šel je mlad junak kraj hladne Morave ter je bistrih oči pregledal gojzd, preden je šel va-nj, pa ravno tako preduhtal tudi vsako ravnico in goré, ki jo zaslanjajo, preden je iz šepetajočega gostega grmja stopil na odprto polje. Široke in tamno-rujave hlače, z zlatom vdelana dolama kazala je, da ta junak je Srb; in črne brke njegove, dolgi, gosti pa kodrasti lasje, dolga puška — vedno pri roci, lepe podolgaste pištrole za okrašenim pasom in bridki handžar med njimi — vse to kazalo je živo podobo vrlega hajduka, to je enega izmed tistih mož, ki so bili zmirom pripravljeni, da žrtvu-jejo življenje svoje za narod, za domovino, ter so ponoči in podnevi sekali in trebili dušmane Turke.

Zavije jo iz poti proti gori, — kar zagleda nekaj ne-navadnega. Pripogne se in šine v visoko koruzo, ter tako stopa kaj časa zmirom naprej in gleda tisto stvar. Hajduk ima bistro okó, in turški turban (turška kapa), ki ga je opazil, da je tudi še bolj skrit v grmje in veje, hajdukovu okó bi ga bilo zapazilo.

„Kjer je turban, tam je gotovo tudi glava“ — si misli hajduk sam pri sebi — „in če tudi ne vidim vsega telesa izza zelenega zavetja, je pa turban precej dobra tarča za puško.“ „Tiček!“ — šeptal je — „tebe je brž kot ne opium tako omamil, da se tako brezvarno potičeš okoli Dobrinje — ali si pri bulah (turških ženah) zgubil zadnjo iskrico pameti?“ — Prišel je bil že tako blizo, da bi bil lahko dosegel strel tarčo. Nameri, zamiži, sproži, puška počí, turban odleti in puškini glas razlega se in odbija po vsem Pomoravju. Nihče ni zaječal in se premaknil, kakor ne bi nikogar bilo v grmu. Vse je tiho, nihče se ne premakne v listju. Samo nekoliko odčesnenih vejic zašumelo je, ko so padle na tla, in nekoliko preplašenih tic je urno zletelo hajduku nad glavo.

„To je zlodej“ — zamrmra hajduk in se udari z roko po čelu. „Ej, Stojane, da bi ti oči izpadle, da drugo pot puško nabiješ ž njimi, in ne s krogli, zato da vidiš bolje, ali je pod turbanom glava ali ne, in pod glavo živo teló!“

* Ti trije, h katerim prištejemo tudi Vidaić-Alia, bili so bosniških spahij in janičarjev vodji. Ker je sultan hotel nekake spremembe ustanoviti in stisniti njihove prava, so se spuntali in na svojo roko osvojili Beli grad. Največe gorje bilo je kristjanom v Srbii, ko so se ti okrutniki puntali; zvali so se dahije.

Za tem nabije puško, obesi jo na ramo in brez prejšnje skrbnosti gré naravnost do turbana.

„Tebe je kak bogatin imel na glavi“ — reče in dvigne svileni, beli-rudeče-progasti turban, ogleduje drago kamenje, s katerim je bil okrašen. Te je mar gospodar ležé zgubil z glave, ali so te zgubili junaški vitezi, kaj? Naj bo, kar hoče, to dobro vem, da so tudi naši bratje okoli Morave čuli in razumeli glasove naše od Jadra Radjevine. *)

Pa se odpravi in radostno zakriči v dolino: „Sloboda Srbii! smrt dahijem! Hurra!“ In od druge strani odjekne mu glas od stene: „Smrt dahijem!“ Stojan razloči glas in sprevidi, da to ni jek; zato pohiti navzdol; in ko pride za grm, glej! mu je pred očmi lepa vas v krilu gojzdnatih bregov.

Tù je dolina bila nekoliko širja in Morava vila se je in tekla bliže k vasi, tako da je bil vès ta predel res lep za okó.

Toda Stojanovega očesa ni unemala lepota naravna; zakaj v vasi bil je kreg in velik vriš. Nekoliko oboroženih ljudi hitelo je v dolino, gotovo jih je Stojanove puške pok vznemiril bil. Al ko zapazijo hajduka, obstanejo na sredi poti. Tudi Stojan postoji malo, nategne pas, za kterege je bil obesel turban, zaviha črne brke in ponosno koraka v dolino.

„Pomozi Bog in sv. Mati Božja!“ — pozdravi jih Stojan, ko se jim približa. Meni se zdí, da zdaj že more pri vas dober kristjan dobiti varnega stanovanja. „Peter Todorović! jez sem tvoj gost.“

„Dobro došel, Stojan Čupić!“ — odgovori Todorović. Sežeta si v roke, rokujeta se in poljubujeta na čela junaške. Ko sta se po bratovsko poljubila, vrnejo se vsi skupaj v vas. Nihče ne nadleguje gosta s popraševanjem, dokler ne pride pod streho in se ne odpočije. Pa, da je Stojan prišel, pripovedovalo se je po vsej vasi od ust do ust; vsaki mu se čudi, vsaki ga je bil vesel, vsaki z dobro došlico pozdravlja milega gosta. Stojan jim je bil stari znanec, saj po imenu.

Župan in vodja Peter Todorović povrnili se je nedavno iz Šumadije in od Kolubare **), ter je pripovedoval svojim ljudem o zmagah srbskih bratov v Jadru in Radjevini; pripovedaval je o srbski ustaji okoli Save in Šumadije, o junaštvu hajdukov Čurije in Čupića, o duhovnu Luku, Lazareviću in o junaku Jakobu Nenadoviću.

Njegovi rojaci so z veseljem poslušali ga; začeli so brke vihati, pestiti roke in sipati iskre iz oči. Al ker so bili vajeni jarma in grozovitosti, niso znali izraziti čuvstev svojih, in djansko pokazati prepričanja svojega.

Ko pa jim začne Todorović pripovedovati o Karagjorgju — srbskem junaku, — kako pobija turške spahije, in kako kliče vse Srbe, da se oborožé; razsrdeni tovarš njegov Milenko skoči na noge in zaupije: „Brate Srb, razumim to! Handžar v eno in puško v drugo roko, pa hajd nad naše krvopivce!“

Ozrevši se na okoli, resno pogleda tovarše svoje in reče: „Za menó, kdor ni vrgel srca svojega tlačiteljskemu psu in ne okoval duše v robske okove!“ Todorović skoči med-nje in mahne s puško nad glavo govore: „Bratje, čas je došel, da se zmaščujemo! Hajd na dahije!“ Ostali zakričejo: „Hajdimo na dahije!“

In resnično zgrabijo za orožje. Le malo časa je pošlo in reka Morava tekla je veseliša po oslobodeni zemlji od Beligrada do Donave. Svobode veseli glas razlegal se je po vsi Srbii. Bratje podrinski zvedili so za junaško srečo svojih bratov pomoravskih, kakor ti za one.

Vsak tedaj lahko spozná, zakaj je radost vsem prešunila srca, ko je tak slavnoznani junak stopil med-nje.

(Dalje prihodnjič.)

*) Reci, ki se vijete med Bosno in Srbijo.

**) Kolubara, reka v Srbii; teče bolj proti zapadu. Steče se pa v Donavo.

Pis.

Steče se
Pis.

Važna knjiga.

Ravno sada se tiska moja knjiga pod naslovom:

УЗАЈЕМНИ ПРАВОНИК славјански,

to je:

uzajemna SLOVNICA ali MLUVNICA slavjanska.

Ta slovnica prisposablja i sravniva jezik staroslavjanski, ruski, horvatsko-srbski, česki i poljski; po priloznosti se ozira take na jezik gorotansko-slovenski i bolgarski, na ugersko-slovenski i lužičko-srbski; onda ustanovi ona povsuda takodjer slovničke izraze i slike uzajemne, to je, ktere su uže sada v istini, v djanji, de facto obične v celom slavjanstvu ali barem v najvećem njegovom djelu. Ona obsega zato v jednom celku šest slovnica.

Ta slovnica je vrlo važna i osobito v sadajnoj dobi dobro došla: jer v jugoslavjanskih plemenih vlada v obće živa želja po književnoj slogi i uzajemnosti, odtuda tako znameniti prinesci na jugoslavjansku akademiju: ta uzajemna slovnica pak kaže put, kaže cestu, po kojej možemo se dostati do književne sloge i uzajemnosti; isto tako živa želja po književnoj uzajemnosti i po uzdelavanji materskoga jezika vlada take med Čehoslavjani, dokaz tomu, da se je uže pred već lěti oglasilo, da bi se spisala knjiga „Brus jazyka českého“, koja bi kazala i svetovala, kako se ima českoslavjanski jezik izobraževati i uzdelavati: uprav to razlaga pritomna uzajemna slovnica slavjanska, samo da razlaga ješće već, to je, kako se ima izobraževati i uzdelavati jezik ruski, horvatsko-srbski, česki i poljski, da bi koliko moguće, lahko razumeli vsi književni Slavjani.

V ostalom hvaliti se mora slovnica jednom sama, jamačno brez pogrešek ne bude, pri tom nije niti tako naduta, da bi se nadala všem vstreči: ale važna, koristna, prospešna i polezna je vsakomu spisovatelju, i književniku slavjanskomu, budi on kterogakoli narečja ali plemena slavjanskoga.

Spisana je pismeni latinskimi v jeziku slovenskom uzajemnom, v takovom, kako ovi oglas, tako, da knjigu za potrebu razumi i ju može brez skrbi i brige v ruke vzeti vsaki književnik Slovenec, Horvat, Srb, Čeh, Moravan, Slovak itd. Osobito se može priporučiti dijakom.

Obsegala bude knjiga 15 tiskanih listin (bögen) i pride na světlo v trěh svezkih, vsaki po pet tiskanih listin, svezek po jednom stotinjaku (gulden) avstr. vrednosti.

Molim priljudno i učtivo ne samo svoje osobne prijatelje i poznanike, nego vse prijatelje književne sloge i slavjanske uzajemnosti, da blagovoljite na prvi svezek predplatiti s jednim stotinjakom (gulden) i predplatitelje na tu knjigu sbirati i peneze, novce, meni poslati, jer drugi i tretji svezek želim zajedno na světlo izdati, pa to možem učiniti i storiti samo, ako dobim na prvi svezek najmanje 200 predplatiteljev, za svezka drugi i tretji se daju penezi stoperv onda, kada predplatiteljem ta svezka v ruke dojdeta. Pa uže prvi svezek sam za se je knjižica, sicer nevelika, pa vendar dosta zanimiva i važna. Tretjemu svezku se pridá naslov cele knjige, predgovor i kazalo. Na 10 iztisov se dá jednajsti na dar.

Peneze (novce) molim, meni franko poslati pod naslovom:

Matija Majar, župnik v Gorjah,
Post Arnoldstein, Kärnten.

Dopisi.

Iz Dunaja 4. okt. ‡ Brali ste že gotovo v družih, Slovanom prijaznih pa tudi neprijaznih časnikih, da je o priliki praznovanja tisočletnice ruskega carstva v Novgorodu 8. (20. sept.) ruski car razun svojih domaćih zasluženih mož in pa mož družih dežel tudi 25 Avstrijancov počastil z različnimi redi, enega pa z briljantnim prstanom. Vsi ti so dobili poslavljenje samo za svoje

znanosti, tako jim mi priporočujemo več jezikoslovne, da ne bi bili kar zajec pri bobnu.

Davorin Terstenjak.

Jugoslavensko slovstvo.

* *Fluminensia ili Koječega na Reci izgovorena, spevana, prevedena i nasnovana po Franu Kurelcu. Troškom biskupa Djakovačkoga. U Zagrebu 1862.*

Vsaka knjiga Kurelcova je krasen biser v literaturi jugoslovenski; saj mi Slovenci tako sodimo o njem. Skoz in skoz narodna duša zna svoje misli izrazovati v neki posebno zanimivi in izvirni pisavi, ki z malo besedami veliko pové. Pričujoča zbirka zapopada zlo različne stvari: šolske, narodne, politične itd., ki so se rodile pretekle leta na Reci (odtod ime „Fluminensia“), kjer je g. Kurelac skoz 5 let učitelj narodnega jezika bil. Svesti smo si, da ne bo se kesal, kdor si jo omisli.

* *Pjesne Meda Pucića. U Karlovcu, tiskal in založil Abel Lukšić.*

Vsacemu, kdor je zadnje leta s pazljivim očesom spremljeval literarno in politično življenje naših bratov Hrvatov v Dalmaciji, je gotovo dobro znano ime kneza Meda Pucića. On je eden izmed junaških sokolov dalmatinskih, ki se pri vsaki priložnosti krepko poganjajo za svete pravice slavjanske narodnosti v Dalmaciji proti da si tudi majhni, al predrzni manjini Talijanov in potalijančenih odpadnikov. Sedaj imamo priložnost spoznati kneza tudi kot pesnika. Ravno kar so njegove pesmi zagledale beli dan v tiskarnici g. A. Lukšića v Karlovcu. Pesmi so, kar se tiče ideje in oblike večidel izvrstne; prepričani smo, da jih bo vsak z zadovoljnostjo prebiral mnogokrat. Zunanja oblika knjižice je, kakor vsako delo, ki pride v Lukšićevi tiskarnici na svitlo, okusna in dopadljiva. Cena je samo 1 gold.

Črtice iz življenjopisa škofa in kneza Slomškega.

Iz mrtvaškega govora gosp. kanonika dr. Stepišnika v „Danici“ povzamemo sledeče črtice v spomin neumrlega nam vladika:

„Knez in škof Anton Martin Slomšek so bili rojeni v Ponikvi, znani sedanji železnični staji, v nekdanji celjski kresii, v naši domačii — lepi deželi štajarski. Njih stariši so bili dostojno premožni, sicer priprosti, pa zavolj poštenosti in strahu Božjega vse na okrog sloveči ljudje kmetiškega stanú. Da so visoki ranjki pod bolj priprosto streho zagledali luč življenja, bi se utegnili primerljaj (osoda) imenovati, za katerega ni nihče odgovoren, ako bi se smelo po kršanskem zapopadku od primerljaja govoriti; da so se ločili iz sveta kakor cerkveni poglavar, ozaljšani tudi s svetnim knežjim primkom in častjo, to je bila za milostjo Božjo najbolj lastna zasluga. Nič pa jim ni bilo bolj tuje, kakor da bi se bili s tem hvalili, nič bolj neznano, kot da bi se bili kje svojega rodú sramovali. Marsikteri izmed nas duhovnov še pomnimo, s koliko ljubeznijo so nekda ob duhovnih vajah svojih starišev omenili in pristavili: „Na slamo so mi moja mati postlali, ko sem bil rojen, naj si bo kje tudi slamnata postelja, na kateri bom kdaj umrl, samo da bi se zveličan v milosti Božji ločil.“ Ko so nauke na gimnazii in liceji z najboljim uspehom opravili, so se s pravim in resničnim poklicom odmenili za duhovski stan; 8. kimovca 1824 so jim visoki ranjki knezo-škof lavantinski Ignacij Zimmermann mašnikovo posvečenje podelili, in so dobili prvo duhovsko službo, kaplanijo pri sv. Lorencu na Bizeljskem, in potlej 1827 pri dekaniji duhovni Novi cerkvi poleg Celja. S koliko gorečnostjo so visoki ranjki v teh službah svoje dolžnosti spolnovali, je skazovala hvaležnost in ljubezen ondodnih vernih občin do njih, spričuje še zmiraj neugasljivi spomin na tisti čas, ko so med njimi živeli. Da djanja

ranjcega višim niso mogle skrite ostati, je očitno. Njih viši pastir, ki so imeli veliko zaupanje do njih, so jih leta 1829 poklicali na velikozmožno službo špiritualovo v zedinjenem krškem in lavantinskem seminišču v Celovcu, in to službo so celih devet let opravljali v popolnoma zadovoljnost svojih viših in v stanoviten blagor blagoslovcev spod njih vodstva. Posebna ljubezen do djanskega dušnega pastirstva jih je nagnila, prositi za slabo založeno pa težavno dekanijsko vozeniško duhovnijo, katero so tudi — se vé — dobili; sej na kako visoko čast celó mislili niso, dasiravno bi si jo bili po pravici zamogli prilastovati. Iskali so le samo priložnosti, kar bi bilo moč, v vinogradu Gospodovem dobro delati, akoravno ne na visoki stopnji. Knez in škof Frančišk Ksav. Kutnar so nadfajmoštra in dekana Antona Slomškega leta 1844 poklicali k škofijstvu v Šentandrej za korarja in škofijskega šolskega nadglednika, k čimur so jih bili izvolili njih c. k. veličanstvo. Leta 1846, že po smrti vis. ranjcega knezoškofa Frančiška Ksav., so prevzeli visoki ranjki opatijsko mestno duhovnijo v Celji, toda so jo že v malo tednih z višo pastirsko palico nad lavantinsko škofijo zamenjali; ker že 30. malega travna ravno tistega leta so jih prečastiti metropolit v Solnogradu po posebni ondodnemu stolu lastni pravici izvolili kneza škofa lavantinskega, in bili so za tacega 2. malega srpana potrjeni, 5. malega srpana pa posvečeni. — To je povrhni popis iz življenja našega zdaj v Bogu počivajočega vikšega pastirja“.

Lepoznansko polje.

Nočajski zmaj.

Pripoved iz srbske vojske.

(Dalje.)

„To je dobro znamenje“ — si pripovedujejo eni — „on nam je prinesel veselih novic“ — drugi; „kaj to pomeni?“ — poprašujejo ostali. Pa če tudi so bili radovedni, vendar nobeden ni hotel gosta nič poprašati, ker so vedili, da se bo prej ali slej slišalo, kaj in kako. In tako gredó sami kmetje *) s Stojanom v Todorovićevo hišo.

V svoji hiši pozdravi Todorović še enkrat Stojana z dobrodošlico, potlej pa sedejo k jedi. Todorović gré vèn, pa se kmalo zopet vrne in na lesenem krožniku prinese solí in kruha. Za njim dojde v sobo sestra njegova Jelica, dika in ponos vseh deklet. Take krasotice ni bilo v okolici, kakor je bila ona. Prinesla je v eni roci čašo, v drugi pa čutaro žganja.

Dokler je Stojan s tovarši jedel sol in kruh, pogledala je Jelica večkrat skrivaj na junaka Stojana. Pa naenkrat prepade; toda čez nekoliko se zopet zavé in groza jo nekoliko mine, čeravno je še zmirom s strahom gledala turban, ki je visel za pasom Stojanovim. Plaha deklica! Kaj je prestrašilo te, da si tako prepadena? Morda misel, da je Stojan koga ubil, preden je stopil v hišo? Jelica bila je Srbkinja, ki je tolikrat že vidila pobite ljudi, pa je ni nikoli obvezala groza. Ali je morebiti poznala turban? Ali kaj? Turban podoben je turbanu kot jajce jajcu! Mar ravno ta turban ji kaj posebnega pomeni? Hajd, da vidimo!

Ko so malo kruha jedli, obrne se brat k nji, vzame žganje, natoči čašo in napije gostom. Stojan Čupić vstane in nazdravi tako-le: „Naši veri na čast in svobodi srbski!“ Na to vsi vstanejo in zavpijejo: „Amen!“

Jelica pobesi glavo in rudečica razlije se ji po licu; lahko se je čul iz njenih ust zamolkli glas: „gorje meni!“

Čaša gré po vrsti okoli; prime jo Stojan na novo in reče: „Nekdaj so okoli ponositega Balkana orli letali z vetrom na vse strani, sivi sokoli pa niso nikdar zapuščali mirne Šumadije. Niste li zapazili, kako zdaj letajo? Solnce plava od izhoda do zahoda; al grabljive tice letajo prot

*) Glava soseske zove se v Srbii knez, ostali starešine pa zovejo se kmetovi. Pis.

severju, k Belemu gradu, kterege beli zidovi so njihovega mnoštva gotovo čisto otemneli. Bog nam je dal vrlih mož, mi gremo tje brez odloga. Zato pijem za srečen sestanek v slavnem Belem gradu!“

„Amen!“ — nadušeno zavpijejo vsi. Čupić do dná izprazne čašo in jo trdo narobe postavi na mizo, da potrdi besede svoje.

Kmetovi počnejo posvetovati se o poslanstvu Stojana, nočajskega hajduka, pa vpričo Jelice, ker niso zapazili, da je pričujoča, proti šegi, ktera terja, da se odstrané žene, ko se razgovarjajo možje. Sam Stojan vedil je za-njo in se večkrat zagledal v njeno lice. Ne bi mu bilo drago, da dekile odide.

Razgovor je brž h koncu; zakaj kjer so vsi enih misel, vsi složne in krepke volje, čemu ondi dolgega posvetovanja? Todorović reče: „Mi idemo z nočjo na Beligrad;“ kmetovi pa dodadó: „Čem prej, tim bolje; vsaki trenutek je krilat“ — in s temi besedami je govorjenja konec.

„Na koga si ustrelil?“ — vpraša zdaj gospodar in moravski vojvoda; „kaj ta turban za pasom; ta nam je najbolji odgovor. Čudim se, da je na moravskih brdih še nekako zakasnil se.“ Jelica razume besede in stopi bliže. Na njenem licu brala se je važnost, ki jo je dajala tem besedam, čeravno je želela, da se kaže hladnokrvna.

Stojan odgovori: „Nekaj belega pokazalo se mi je, in zastoj sem nabil puško za prazni turban in jo spraznil. Glejte ga!“ — pa ga vrže na mizo in kmetje začnejo razvijati ga in ga pregledavati, Jeličino oko sijalo je radosti kakor blisk, in kakor bi bila že zvedila, česar je želela, sine iz sobe.

Todorović se začudi, pregledavši šal, odide malo vën, vrne se pa kmalo s turbanom, ki je bil na vsem svetu temu enak. — „Poglejte, bratje!“ — reče obrnivši se na levo in na desno. „Tudi jez sem predvčeranjem ustrelil na ta turban, pa glejte, ali mu ni podoben, kakor kaplja kaplji?“

„To je čudo!“ — spregovoré kmetovi, ki niso mogli načuditi se dogodku. Stojan Čupić molči in suče si brke; njegove so prsi gorele, kakor da razume ta slučaj. Tamno je gledal, ker ni bil osvedočen o naključku, — al svoje misli na prodaj in na rešetanje iznašati, to ni navada hajdukom. Nihče ni vedil, kdo bi jim to razložil.

Kmetovi odidejo, da narodu sporočé, kar so starešini sklenili. Ko je zvedil narod, da pojde na Beligrad, zahuškuje, da se je čulo do neba; oborožé se in pojó junaške pesmi eno za drugo, in bilo je, kakor da se po vsem Pomoravju poje le ena pesem. (Dal. prih.)

Originali iz domačega življenja.

Spisal Valentin Zarnik.

III.

Čudni možje.

(Dalje.)

Lim prične brati pismo, ki ga je France Modros svoji teti pisal:

„Predraga teta! Dobro me poznate in veste, da Vas nerad nadlegujem, ker moja navada ni nikoli beračiti. Prvo pismo se je menda zgubilo, ker ni bilo nobenega odgovora, toraj zdaj morda zadnjikrat za pero primem z roko, ki mraza trepeče. Oh teta, ki se lepo vsako jutro domá ajdovih žgancov najeste, si ne morete misliti, kako je to hudo, celih 14 dni zaporedoma ob starem trdem komisu živeti! Pa, žalibog! zdaj še tega ni več! Vi se domá za pečjo lepo celi dan grejete, jez pa zunaj mesta pod kozolcom spim, ko najhuja burja brije in pest debele snežinke mede. Za obleko imam star soldašk plajšč pa stare soldaške višnjeve hlače — nikamor dalječ ne morem, ker sem bôš. — Pozdravljam vse — roka mi je skoraj zmrznila — ne morem več naprej; teta pomagajte svojemu

nesrečnemu Francetu, če hočete, da ga bote še kadaj na tem svetu vidili. Z Bogom! Vaš nesrečni France.“

Vsi se krohotamo in France podá zdaj Limu odgovor, ki mu ga je mlajši brat pisal. Lim prične:

„Ljubi Francel! Predsinočnem smo bili ravno vsi okoli peči zbrani, ko mežnar tvoje pismo prinese. Jez ga odpečatim in berem — oh! ti revež, kakošne kaplje so se začele teti v očeh utrinjati, potem so se ihtiti in nazadnje na vës glas jokati začeli. Oh revež — so rekli — kaj vendar trpi! zdajle tak sneg gré, mi se pa lepo fletno okoli peči grejemo, njega, reveža, pa kakor najzadnjega berača pod kozolcom mraz tare! Oh za Božjo voljo, to je hudo, to je hudo! Med tem, ko so teta tako zdihovali, so oče godrnjali, da kar oni vejo in se spomnijo, ni nikjer drugod kozolcov kot na Kranjskem in na spodnjem Štajarskem. — Pa komaj teta to zaslišijo, se na vës glas zaderejo: Molči! tebi neusmiljencu bi lahko lastni sin na sredi ceste zmrznil; trdosrčnež „nagravžen“! Magari, če imam zadnjo kikljo prodati; al to pa rečem, v soldaških haljah pa naš Francel ne bo po tako velikem mestu okoli hodil! itd. so celi večer čez polnoči se kregali. — Drugo jutro so svojo škrinjo odprli in bankovec za 50 gold. meni dali, naj ti precej precej odpišem in ti ga pošljem, da ne boš več pod kozolcom spal. Zatoraj tetno željo precej spolnem in te tudi prav lepo pozdravljam, kakor mi vsi drugi. Tvoj zvesti brat Urh.“

V Litii.....

Živio France Môdrôs! živio France Môdrôs! smo vpili in resni Turibius se je sam smehljaj pa bokal za bokalom donašal. Bili smo, akoravno le pri fižolu s česnom, še čez polnoči prav židane volje!

Leto in dan je preteklo; marsikaj se je pripetilo, starinci so odšli, novinci so došli, svoje stanovanje sem spremenil in se iz dolge, nizke hiše bliže mesta naselil in tudi „pijanega srakoperja“ sem pozabil, ker med letom sem le malokterikrat zadel na pajdaše od večera na mrtvih duš dan. Zamišljenega Franceta sem komaj vsak mesec enkrat srečal in vedno je bil bolj čuden; včasih je bil elegant od vrha do tal, kakor najprvi dunajski gizdalin, včasih pa spet tako umazan, kakor sam pijan srakoper; enkrat je imel svojo na hrbtu strgano suknjo celó s dratom vkupaj staknjeno. Čudili smo se le, da je filozofski Špencir nena doma začel bele hlače nositi in to tudi v hudi trdi zimi — on, ki je bil vedno vës črn od vrata do nog, — on, ki je bil sovražnik vse bele obleke, je naenkrat v hlačah, kakor sneg belih žalostno na vseučiliščnem pragu stal. Popraševali smo ga od konca, kaj da vendar pomeni, da je on svoje načelo popustil in ga ne le s srajco, temuč z belimi hlačami oskrunil? Pa z glavo je kimal, nikoli ni besedice črnil in kakor senca okoli taval. Čedalje bolj žalosten je postajal; ni ga bilo mogoče več pripraviti „zdi-hujoče, srce vroče“ po čez peti in nas radovati. Šla je občna govorica, da bodo nesrečnega Tilna bele hlače pod zemljo spravile. Al kako je on bele s črnimi spremenil, nismo mogli iz njega spraviti.

Bilo je proti večeru novega leta, ko srečam spet Lima, ki je čez „Glacis“ poskakovaje veselo žvižgal in si, ne vem, ali od mraza ali veselja roke ribal. Brez pozdrava me za škrice prime in reče: „Alo z menoj k „pijanemu srakoperju“; nocoj bom likof plačal, ker sem pred nekoliko dnevi prvi rigorozum iz zdravoslovja naredil in iz anatomije posebno izvrstno; profesor mi je kar migal, ko je moje košenjake zagledal. Pride tje tudi Špencir, Šuka in Kanalček.“

„Kje pa je Môdrôs?“ — ga vprašam. „Je že več, kakor tri mesce, kar je zginil; kam, nihče ne vé; okolišine ti bi že belohlačni Tiln bolj natanko razložil.“ Brez besedovanja ga za podpazduho primem in korakala sva spet še več kot čez leto in dan po znani poti proti „pijanemu srakoperju“. Vse je bilo še pri starem; soba, tema, lojeva sveča, Turibius in lepo pitani, rudeči krčmar. Šuka naji je že čakal in na Limovi račun dobro pivo srkal in pripove-

kmalo bodo po umnem, ljubeznjivem, ne strasti budočem pretehtovanji naših razprtij bratinske mednarodne čutja blago navdihnile vse državljane; vsi rodovi bodo stali med sabo vsi za enega eden za vse, in v srcu in besedi se bodo ponosno čutili Avstrijane, in zvonaj mej državnih bo beseda: „Avstrijan sem“ obujala čast in spoštovanje. Mnogoponavljanje besede imenitnega Slovana „Avstrijo bi morali vstvariti, ako bi je ne bilo“, bodo takrat še le popolno veljavo zadobile, ko bo vsakemu državljanu ali je Slovan ali Roman, Nemec ali Madjar ponos biti ud carstva v evropinem srcu, in takrat bo Avstrija v resnici Evropino srce, živobitno junaško srce. Kratek se mi zdi prestopok do tiste dôbe. Nadležnosti dnarstvene, prepiri in nezaupnost med narodi naglo bodo izbrisani, kadar je obveljala resnična enakopravnost vseh narodov, kakor jo tirjajo neovržene pravice nekdanjosti in tirjatve sedanjosti. (Kon. prih.)

Pri dovršenji šolskega leta.

Ure bodo kmal odbile,
Vélki srpan bliža se,
„Dies irae, dies illae“
Bodo se razširjale.

Marsikteri spričevalo
Vzel z veselo bo rokó,
Al še več jih godrnjalo
Bode, da je preslabó.

Ta bo djali: „Kaj dvojke šteri?
Dobro so me stisnili!“
Uni tamkaj: „Pri moj' veri,
To se mi pod nos kadí!“

„Oh, kaj bodo očka djali?
Jaz med svoje se bojím.
Mati bodo se jokali,
Ker narobe vse storím.“

Tretji spričevalo slabo
Kar raztrgal bo srdit:
„To ni za nobeno rabo,
Pojdi, cunja, se solít!“

In četrti bo kaj kvasil
Čez pravico, učitelje,
Al Matevž se bo oglasil:
„Ni tako, nikakor ne!“

Malo kdo bo djali resnico,
Da se prava mu godí,
Ker je držal za pšenico,
Kar še prazna slama ni.

Toraj naj ne veselí se
Žetve, kdor ni pred sejal!
Drugo leto naj zbudi se,
Kdor je letošnje zaspal!

Vam pa, učeniki dragi,
Ki se trudili za nas, —
Hvala vam za nauk preblagi,
Dolgo živi Večni vas!

Alfonz Vilhar.

Lepoznansko polje.

Nočajski zmaj.

Pripoved iz srbske vojske.

(Dalje.)

Čupić in Todorović ostala sta sama v sobi; oba sta molčala; vsak je nekaj premišljeval.

Zadnjič povzame Stojan besedo: „Brate! nekaj mi je na srcu.“

„Govori brate!“ — reče Todorović; „kar imaš skrivnega na srcu, ni dobro, da zamolčiš.“

„Todorović!“ — reče Stojan — „ti imaš lepo in ljubeznjivo sestro; take lepote nisem vidil ne v celi Srbii, čeravno Srbija lahko ponaša se z lepimi dekleti“ — in obmolkne.

Todorović si poravná pas in reče: „Govori brate!“

„Kri mi je vroča in srce zmirom na jeziku“ — nadaljuje Stojan nekoliko ognjen — „kar ima biti, bo; jez ljubim tvojo sestro!“ — izdihne.

Peter vzame z glave fes, iztoči v kupico ostalo žganje, izpije polovico, polovico pa dá Stojanu: „Nagni, mili pobratime! na srečni zakon z dekletom.“

Stojan nagne in podasta si roke in poljubita se na čelo.

„Jela je na vrtu“ — reče mu Todorović, in Čupić odide na vrt, vojvoda pomoravski gré, da razredi, kar je treba za napad na Beligrad.

Solnce bilo je skor že zašlo; zlatni njegovi žarki poljubovali so še teme Kablaru in Ovčaru, kakor da bi težko ločili se od nju. Za malo se vsa Srbija zavije v nočno haljino.

Todorović odide v sobo, da si vse naprave in orožje priredi. Stojan sedel je pri oknu in gledal v mrak, kakor da bi hotel, da se z nastajočo nočjo sprijazni in poprijatli za vekomaj. Noč mu ugodi; zakaj naselila se tudi njemu v srce je noč, tamna-polna skrbi. Prihod Todorovićev predrami ga iz misel.

„Brate Peter!“ — reče in mu podá desnico. „Jelino srce ni za-me stvarjeno!“

„Žensko srce“ — odgovori Todorović — „raztopi se, kot vosek — pred hrabrim, vrlim možem; ona mora najprej utrditi se, da bo sposobna za prvo ljubav. Pusti to, brate, to se še vse zgodi ž njo.“

Stojan jame majati z glavo. „Ali jez“ — mislil si je — „ne bom nikdar njen in ona ne moja; Bog daj, da bi ne bilo tako.“

„Kaj premišljuješ, brate?“ — ga vpraša Todorović nekoliko razdražen.

„Pustiva to!“ — reče Stojan in prebriše si z dlanjo lice; naj se dogodi, kar hoče; „naju dveh, Todorović, ne bo nič ločilo, kaj ne, da ne?“

„Nič brate!“ — pritrdi Peter — „pri Bogu in Materi Božji, da ne!“

Todorović odide po svojem pravilu, Stojan pa se zopet zamisli, in zamišljen začne urno hoditi gori in doli po sobi.

Noč bila je jasna, nebo posuto z zvezdami, kakor zelene gore z ovci. Poslanci začno vračati se eden za drugim. Po gori bil je viditi ogenj in streljanje čulo se je, kar je bilo bližnjim vasem znamenje, da jih vojvoda kliče k orožju. Okoli Dobrinje je vse potihnilo. Vsaki je počival še za majhen čas, ker pred belim dnevom morajo odriniti k severju, da ukroté spahije bosniške in razvijó zastavo srbske svobode na zidinah slavnega Belega grada.

Izza zadnjega kraja Todorovićeve hiše prikaže se ženska oseba kakor senca in zagrnjena v širok plajšč jo zavije proti bregu po tisti poti, po kateri je bil prišel Čupić. Nihče je ni opazil; al da jo tudi kdo opazi okoli polnoči, bil bi se prekrizal in odvrnil od nje svoje okó; zakaj kaj bi to bilo družega, mislil bi si, kakor coprница, ki noč za nočjo obiskuje vas, da stopi v hišo, kjer mati ne bedí pri nezmožnem otroku, in se sklone nad zibelko, ter čuva nad otroci.

Kar naenkrat se prestraši. Dozdeva se ji kakor bi ji je bil kdo za petami. Ogleda se. Pa ni bilo nikogar; vetrič zibal je in tresil koruzno pérje, in moravski valovi pluskali so ob bregu. Dekle se umiri, čeravno se ji je dozdevalo, da je senca, ko se je ogledala, umaknila se v koruzo. Upré oči bolje na ono mesto, pa senca se ni gibala. Gré dalje. Ko je skor prispela že na griček, naenkrat začuje sopet, kako se je sipalo za-njo drobno kamenje, kar je bilo toliko večé čudo za-njo, ker ona z lahko svojo nožico ni ne kamenčka premaknila. In zopet se prepláši, toda se ne ogleda; zakaj kraj loga, ki je bil kakor vhod v stoletni gojzd in temno goščavo, stal je junak, ki jo je čakal z odprtim naročjem. Ko do njega pride, vrže se mu v naročje.

Na prvi hip bilo je moč spoznati Turčina, bosniškega bega. Dragoceni njegov turban, — pa čudno! na vsem svetu tak, kakor uni, ki ga je Stojan Čupić prinesel v Dobrinjo — njegov z zlatom všiti lahki pas, za pasom svitlo orožje, da je bila lepota pogledati ga, vse to neznano je vleklo oko na-nj. Al njegova ponosna postava, njegovo obličje, v katerem se je slikala neizrečena milina, posebno pa žive njegove oči, dve žarke zvezdi, predstavljale so mladénca, ljubljénca deklíškega, ki je bil gotovo duša mosleminskih kadun (turških žen), pred katerimi je tudi kristjansko dekle, kadar ga je pogledalo, moralo strmeti hoté ali nehoté.

„Roža damascenska! ki te je prerok presadil v temne loge srbske, da oživiš njegovega ljubimca dušo!“ — pozdravi mladeneč dekleta, in jo milo pritisne k srcu. Jez sem že mislil, da se moje okó ne bo utapljalo v tvojih milinah, pa glej! Zvezdi tvojih oči razsvitlujete notranjo

tmino mojo, in solčna svitlost obseva mi srce. Zopet te vidim!“ In oddaljši jo malo od svojih prs, upre van-jo plameneče svoje oči, kakor bi hotel s pogledom svojim vrisati vso lepoto, vso milino njeno.

„Odpri rožne usta, da zaslišim milino tvojega glasa“, — rekel je ginjen, pa naenkrat se prestraši: „Allah! kaj vidim? si li žalostna, ali se plašiš? Govori, o govori, draga moja!“

„Bojim se in žalostna sem, ljubljeneč duše moje!“ — odgovorilo mu je dekle bolj tiho.

„Obodvoje?“ — ponovi mladenec strahoma.

„Da, oboje!“ — osrčilo se je dekle. „Žalost in tuga krči mojo dušo, ker sem hči kristjanska, hči nesrečne Srbije in sem pustila v svoje srce sovražnika svojega naroda in svojega Boga.“

„Veruješ li ti v mojega Boga?“ — vpraša jo mladenec, kakor bi ji očital, pa nadaljuje: „Allah mi je priča in njegov sveti prerok — moj Bog je ljubezen — v nji živim, v nji tudi umrem in v nam obetanem raju prerokovem, upam, zopet najdem tebe, krono lepote dekliške!“

„Ne izmam iz mene mojega Boga, kakor si že izvabil mi iz srca domovino z ljubeznjivimi svojimi besedami. Ali sem jez kriva, da te ljubim? Ne, ne!“ — spusti se mu zopet v naročje, „oh — jez nisem kriva, ne morem si kaj!“

„Tako, tako! to rad slišim, solnce življenja mojega!“ — reče mladenec — „ali kaj si govorila o domovini? Tudi jez spoznavam svojo domovino, in da jo ljubim, to vidiš, saj to djansko kažem, ker se bojujem za njeno slavo.“ „Oh!“ — vzd. hne dekle — „ravno to bojevanje mi zavdaja moreče skrbi!“

„Miruj samo, miruj!“ — tolaži jo beg: „raja dvignila je glavo, pa njena oholost mora pasti pod našim mečem, in na srbskih gorah zopet zasvetiti beli naš polomesec.“

„Oprosti Bog!“ — zavikne uplašeno dekle in oddalji se od njega.

„Kaj hočeš s tem?“ — predrzne se Turčin. „Morda, da ga jez z lastno krvjo iztrebiti pripomorem.“

„Nečem tega, oj nečem!“ — mu urno seže mladenka v besedo — „naj alkoran pogine, samo ti mi ostani. Koliko skrbi mi prizadevlje bojevanje, v katerem vidim, da ljubimec duše moje bije boj z mojim bratom, pa — ker vidim, da drug družega žali, in drug se boji smrti drugega.“

„Potolaži se dekle!“ — reče ji beg, toda nekako po sili, — „zarotim se ti pri sveti Kaabi, da ne bom stegnil roke proti tvojemu bratu, če tudi on svojo dvigne proti meni.“

„Vsemogočni Bog!“ — vzdihne dekle in dve solzici se ji vderete po licu.

„Povej mi, kaj moram več storiti?“ — beg prša jo resno.

„Osman! ljubljeneček moj! mož, velikodušni mož“ — spenjala je Jelica roke. „Tvoja dobrota je velika, več še nisem doživela, al kaj, ker mi ne pomaga? Da ti ubiješ brata mojega, morala bi se te bati, da pa moj brat tebe ubije, tega ne bi mogla pozabiti, jez bi — ali — jez vem nekaj družega.“

„Kaj? povej mi, kraljica srca mojega!“ — reče Osman veselo — „povej! in tvoj rob te bo voljno poslušal!“

„Pusti in ne preganjaj svojih bratov!“ — prosilo ga je dekle; „bodi kristjan, kakor so bili dedje tvoji, in moj brat te bo lepo in ljubeznjivo sprejel v hiši svoji.“

(Dalje prihodnjič.)

Nova slovenska slovnica.

Nove „slovenske slovnice“, ki jo izdelujem za domače in šolske potrebe, prišel je ravnokar prvi oddelek na svitlo, ki obsega slovensko glasoslovje in oblikoslovje do glagolske sprege (2. razred I. vrste) na 80 straneh velike osmerke. Cela slovnica bo obsegala najmanj

15 tiskanih pôl in pride še v dveh oddelkih na svitlo. Cena ji je po bukvarnicah 1 gold. 30 kr. (za učence gimnazije in realnih šol 1 gold. 15 kr.), za naročnike pa le 1 gold. Če se gg. naročnikov vsaj 15 vkup oglasi, pošlje se jim slovnica poštne prosta; kdor pa želi posamezne iztise pod križnim zavitkom prejemati, naj priloži naročnini še 30 kr. za poštino (to je, 10 kr. za vsak oddelek). Posebno prosim slavn. slov. čitavnice, čast. gg. profesorje po domačih učiliščih in druge domorodce, da mi blagovolijo nabirati naročnikov. Ob enem dajem na znanje, da je „Viljema Tella“ (13 pôl) po 1 gld., „Babice“ (19 pôl) po 1 gold. ter Platonovega „Kritona in Apologije“ (5 pôl) po 36 kr. še več iztisov v Celovcu in po bukvarnicah na prodaj.

Anton Janežič,

c. k. realni učitelj v Celovcu.

Dopisi.

Iz Topčidera v Srbii 2. okt. — Carigradska konferencija je vendar le nekak mir skovala, ki srbskemu narodu ni po volji; tudi srbski knez v svoji proklamacii na srbski narod je svojo veliko nezadovoljnost dosti očitno pokazal pa nezadovoljnemu in razkačenemu narodu upanje dal na boljšo bližnjo priložnost; pa nekteri prenapetneži se niso dali potolažiti, temveč so grde psovke zoper njega raztrosili med narod. Narodna vojska (armada) se je po Belem gradu in po Topčideru zadnje dni preteklega mesca, slišavši, da se mir kuje, trikrat spuntala; hotla je s silo na Turka udariti, da je knez sam mogel med njo stopiti; nihče drugi je ni mogel potolažiti. Se vé da skozi tri mesce se je naveličala z beligradskih barikad na turški grad Turkom v obraz gledati. Sploh se govori in iz vsega se vidi, da sedanji mir se ne bo dolgo vzdržal, zakaj narod je preveč razdražen. Po sklenjenem miru se je knez v Kragujevac podal in od toda bo naprej svojo kneževino obhodil. Barikade so po Belem gradu zginile in stare turške šance in grabni, ki so dozdej srbsko in turško mesto ločile, so se začele podirati in zravnovati; obe mesti se bote zedinile. Turkov po celem jako prostranem mestu nikjer več ni; Judje in Nemci so večidel že prve dni, ko so se pokati začeli, v Avstrijo plašni pete odnesli. Turki so iz grada svoje bule (babe), otroke in za orožje nesposobne starce v Turčijo poslali; kar jih je za orožje pripravnih, so vsi v gradu (mestu) ostali, kterege hočejo, kakor se ustijo, do zadnje kaplje krvi braniti; pravijo celó, da se iz njega ne umaknejo, tudi ne, ako jim sam sultan zapové. „Sultan, ako hoče, se zná tudi iz Carigrada umakniti; al mi se iz beligradske trdnjave nikakor ne bomo.“ Tako junaško sedaj govorijo! — Tudi srbska vojska je le malo zmanjšana; narodna straža se je sicer večidel razpustila, pa le za nekoliko dni. V Topčideru bojo skozi zimo 4 baterije, deloma narodne, deloma regularne vojske. Tudi vojniške bolnišnice, ki so po velicih topčiderskih kasarnah, in v kterih jez že dva mesca zdravniško službo izvršujem, bojo skozi zimo ostale. — Mesto Užica, kjer je dvakrat več turških kakor srbskih prebivavcev bilo, kakor sem že v „Novicah“ povedal, in ktero mesto so srbski Turki „mali Carigrad“ imenovali, je 17. dné p. m. pogorelo. Skoraj tri mesce je bilo vedno kavsanje med turškimi in srbskimi prebivavci; od onega časa namreč, ko je Beligrad od Turkov bombardiran bil, so se počeli užički Turki, ki so sploh poturčeni Srbi, kaj nepošteno, ošabno, grozovito ponášati; napadali so mirne srbske prebivavce podnevi in ponoči, ropali so jih, jim kučo za kučo požigali in jim, kar so mogli in kakor so mogli škodovali. Ponoči 17. septembra so Turki zopet Srbe napadli, nenadoma nekoliko prebivavcov pobili in več kuč zapalili; al zdaj se Srbi zdramijo, se jim junaško v bran postavijo in Turke še tisto noč vse v užički grad zapodijo. V hudem boju se je mesto zapalilo in popolnoma je zgorelo. Drugo jutro so počeli Srbi

je težavna — navada je postala — železna srajca, truplice majhno je bilo tudi pikro in slabo, — in pljuča so jele bolehati. Pa noter do zadnjega je še zmiraj bil vedrega, šaljivega duha, zmiraj tista dobra, usmiljena duša. Le že proti koncu je narava vendar le premagala in nekako samoglaven in nevoljen je postal. Ko sem predzadnjikrat ga obiskavši stopil v njegovo izbico, mi je blede, kostene ročice proživši ihtal: „Dragotine! zdaj me kar več ne kregaj, zdaj je že — zastonj — je — prepozno!“ — In sva sama se o nekterih še pogovarjala, me je prijel z drobnima ročicama za moje in bolešno-svetlim pogledom v oči še djal: „Jel' — brate! da nič nisi jezen, — lej — sem pač sirotle! Bog se me usmili in ljuba — mati Božja!“ — In kaj sem hotel?! Jokal sem se, kot se zdaj jočem, ko te vrstice pišem, in tolažil me je: „Saj ne bo dolgo — ne — le možko še ti — pretrpi — tam —“ — in stegnil je vès navdihjen medlo dlanico proti nebesom, in švigale so mu oči — „— tam — tam — bo — mir!“ — zdihnil je zvrnivši se v vajšnico. Malo dni potem — oh ja — gotov sem, našel si ga, ktere ga ti svet ni dal, ti ga dati ni mogel: — mirú! — Mirno spi!

Kar Olibanovo literarno delavnost zadeva, res ni bil prvakov eden našega slovstva; al kar imamo od njega, je lepo, žlahno zrno, blago jedrce. Nektero njegovih pesem prepevajo mladi in stari, nektera njegovih pridig se označuje po slovenskem svetu — in njegov „Oče naš“ je pravaka te dobe literature, A. Štolca tudi Slovencom v domači, prav domači obleki prikupil. — Koliko je delal, jaz sam ne bi bil verjel, al zdaj verjamem, ko sem njegovo zapuščino pregledal.

Dvoje še h koncu: hvala in prošnja, oboje v spomin!

Očitna hvala prečastitemu gosp. duh. svetovavcu, gosp. župniku Balantu Bergmanu v imenu žlahte, tovaršev in vseh prijatlov rajncega. Tako potrpežljivo, ljubeznjivo in skrbno postrežbo, kakor jo je rajni vžival pri temu blagemu gospodu, ki so mu bolj oče kakor predstojnik bili, je ne bo brž kateri njegovega stana dobil. Bog Vam plati!

Vi pa, tovarši in prijatli rajncega Toneta! Ali ste že pozabili naše obljube? Že stojijo spominki ranjih tovaršev, Požárjev, Mozejanov, Hermeterjev; mislim, do druge obletnice njegove smrti, do 8. maja 1863 bi se našega pevca tudi lahko pripravil. Bodite tedaj naprošeni, da svoje prireske po zmožnosti, po meri prijateljstva do rajnega, skoraj in obilo darujete. Prosim in zaupam, da slavno vredništvo naših „Novic“ jih bo rado sprejemalo*), na Dolenskem gg. Trafenik, Frjašek in drugi prijatli rajncega, in vem, da sl. vredništvo „Prijatelja“ ali gosp. odborniki društva sv. Mohora g. Frčnik bi vse doneske prijeli in v Celovcu vreden spominek našemu rajnemu prijatlu preskrbeli. Za nadgrobnico (napis) se bomo že pomenili.

Ravno ko te vrstice zgotovljam, prisije mi pohlevno jesensko solnčice skoz okno, in mi ogreva že otrpnjene prste z zadnjim svojim milim žarkom. Le sij mi solnčice, le sij mi! Sij mi pa tudi na mojo zahvalo, pozlačuj jo s svojim najzlatejšim žarkom, sij mi na srca mojih in rajnega prijatlov in razpali jih z ognjem bratovske ljubezni, — sij mi pa tudi na gomilico rajnega brata in ogrevaj zadnje jesenske cvetlice na nji, — Ti pa Tone! glej prijazno z žarne svetlobe visoko nad solničnim žarkom prosijoč na svoje prijatle!

Lepoznansko polje.

Nočajski zmaj.

Pripoved iz srbske vojske.

(Dalje.)

„Glejte bratje! to je Stojan“ — zavpije mladi vojvoda Todorović — „dokler smo se mi zbirali in počivali, imel je on opraviti s turško glavo tù!“ „Lepo, brate, tvoja puška

govori — reče mu pristopivši k njemu. „Glej, glej!“ — opazi mrtvega junaka — „kakor vidim, ni bilo zastonj“.

„Skoro zastonj!“ — reče Stojan — „je mar mogoče, da hlapčeva glava odveljá za gospodarjevo?“

„Kaj govoriš, Čupić?“ — vojvoda čudé se vpraša, in vsi hajduki obstopijo Stojana, radovedni, kaj se je zgodilo.

„Povedal ti bom, Todorović, važne novice!“ — mu reče Stojan — „vi bratje pa, le vstopite se okoli mene, da me boste razumeli.“ — „Kaj praviš, vojvoda moravskih junakov“ — obrne se zopet k njemu — „čigav je bil ta turban, ki sem ga prinesel danes k tebi?“

„No?“ — povpraša stopivši še bliže k Stojanu.

„Pa uni“ — povpraša dalje Stojan — „uni, ki si ga ti na poti pobral predvčeranjim?“

„Ustrelil sem va-nj, kakor ti na svojega“ — odgovori Todorović — „pa zato se tudi čudim današnjemu tvojemu dogodku.“

„Al jez ti povem še večé čudo“ — povzame Stojan.

„Pa zakaj si tako prepal in stresnil se?“

„Jez sem se le enkrat prestrašil svoje žive dni“ — djal je Todorović — „in to je bilo, ko sem hlepil po maščevanju, namreč takrat, ko sem vidil, kako so spahije gazili po naših duhovnih in kmetovih pa jim nisem mogel vrniti, zato ker nam še ni svitalo solnce takrat“.

„Tim bolje“ — suče si Stojan brke, in poznalo se mu je na licu, da jim hoče nekaj neveselega povedati, pa ni vedil, kako bi začel. Obrnil se je k svojemu prijatlu in nadaljeval: „kaj bi povedal o Osman-begu?“

„Osman Gjuro beg?“ — ponovi Todorović.

„Da!“ — reče Stojan — „verjemi mi, jez ga poznam! On je za deset družih; vidil sem ga v vojski pri Jadru“.

„Tudi jez ga poznam!“ — seže mu Todorović v besedo — „tam za brdom v Kliševcu mu je stala palanka; bil je ponosit; gazil je po nas, al nas ni pogubil. Sramota se sicer težje pretrpi, kakor častna smrt, al on se je uklonil našemu maščevanju ravno tisto noč pred našo ustajo.“

„Hoj brate!“ — zavikne Stojan, in z njegovega očesa so se sipale iskre — „tvoja sestra te je hranila z blatom, al Osman ti ga je včeraj dal, da si ga grizel, kakor danes meni“.

„Spričaj, kar si rekel!“ — razpali se Todorović in začne se tresti na vsem životu kakor šiba.

„Stojan Čupić se ni še nikoli zlagal!“ — brž se opraviči hajduk — „povej mi, zakaj se treseš, Peter?“

„Ne tresem se več!“ — odgovori na puško se naslonivši mirno. „Govori dalje!“

„Jeli smo ob enem sol in kruh“ — djal je Stojan — „kaj ne, pobratime?“

„Smo.“

„Da ti vendar pravo povem“ — rekel je Stojan — „Jelica Todorovićeva ti je izdala domovino, in ravno preden ste prišli, pobegnula je z Osman Gjurgo begom.“

Potresla se je gora, tako so junaci zavreli; pa Peter Todorović je stal nepremakljiv, kakor da bi se nič ne zmenil za to.

„Njegova turbana sta Jelici naznanjala, da je čaka — nadaljuje hajduk — bila sva ji, Peter Todorović, sporočitelja, ker sva ji donesla glas vsak enkrat.“

„Dosti je!“ — poskoči Todorović, in lice njegovo bilo je rudeče kakor zora, in oko skor krvavo — „dosti je!“ — reče — „povej mi, kam sta jo zavila?“

Stojan je mahnil z roko proti tisti strani, kamor sta pobegnula. Todorović hoče za njima, pa Stojan mu je zabranil: „Lovi orla, kadar se ti nad glavo vije pod oblakom, pa se ti izmakne. Moja puška je taka, da malo taci, pa vendar nisem nič opravil ž njo. Iz belega sveta nista šla nikamor, pa kje bi bila drugej, kakor v Belem gradu. Tam ju najdemo.“

„Ako Bog dá! Tega se nadjam kakor rešenja dušnega in svobode domovinske“ — dostavil je Todorović, obrnil se

k svojim junakom in razdraženega srca jel govoriti tako-le: „Bratje! vi veste, kako sem jo ljubil in da sem ji bil kakor oče. To hočem pozabiti vse. Jez je ne poznam več. In prokletje moje, prokletje preljube domovine naj je na nji in naj jo spremi tje v grob. In jez ne imenujem njenega imena, dokler se ne zmaščujem nad njo, dokler ji ne pade glava kot žrtva za izdanega edinega Boga, za izdanega brata!“

In kakor bi čutil vseh strah grozne te sodbe, omolknil je v tem hipu. Kmali pa se obrne k Stojanu. „Proti Belemu gradu — praviš, ljubimče duše moje — sta šla? — Brate! proti Belemu gradu tedaj. Ondukaj hoče plačati, kar je zakrivila.“ — Ko je to izrekel, obrnil se je proti Dobrinju; vsi molče gredó za njim. Vidilo se jim je na obrazih, da so ž njim vred žalovali. V Dobrinji se ni dolgo obotavljal; samo tako dolgo, da je pridružil svojim vse, kolikor jih je bilo moških, se vé, da sposobnih za orožje. Junaci se združijo in gredó za svojim vrlim pa nesrečnim vodjem. Ko jim je svitalo prvo jutro, bili so ravno na vrhu.

Tu so se še vsi enkrat obrnili k svojemu rojstnemu kraju pošiljaje pozdravljenja domá ostalim. Za tim so poklekli, molili za-se in za-nje in lica jim so se razvedrila, kakor je razvedrilo vzhajajoče sonce nočno temo. Samo Todorović se je neveselo obračal k svojemu rodnemu kraju, tužen in žalosten! On ni imel nikogar, ki bi mu poslal bil pozdravljenje. Nihče mu ni ostal domá, da bi bil molil za-nj. Ona edina, ki mu je bila vse, kar mu je bilo milo in drago, zapustila ga je in izdala ter utekla z njegovim največim sovražnikom. Zdaj je na poti, da se krvavo maščeje za izdajstvo preblazene domovine nad njim, ki jo je tako ljubil, ki mu je bila tolikanj draga, kakor okó v glavi.

Nihče se menda ne bo čudil, če povemo, da se mu je solza vdrla po junaškem licu, ko je pogledal na svoj rojstni kraj. Stojan je to zapazil. „Brate! potolaži se!“ — djal mu je — „ti si zgubil sestro, jez pa svojo golobico, svojo ljubico, gotovo več kakor ti.“ Todorović mu je stisnil roko in molče gré naprej. Čem več časa so imeli za seboj, tem bolj rastla je vojska. Stiskani kristjani so popuščali svoje rala in lemeže in opasovali se, da branijo in obranijo s sabljami in puškami človeške prava. Oratarji in dozdanji sužnici bili so zdaj junaci in slavni osvoboditelji slavne domovine.

Vojska je srčno stopala naprej. Kjer se je vila pot memo kake vasi, ondukaj je bilo povsod zadosti žen, sivčkov in otrok, ki so memogredočim vojakom vošili blagoslov Božji. Kar je bilo pa moških in za orožje dorastlih, vsi so se pridruževali svojim bratom, tako, da če so bili bliže Belega grada, bolj se je narašalo krdelo. „Bog mili, veliko čudo! taj je to volja tvoja — vikala je vojska — da ne bo več dolgo in Srb bo slavil svoje rešenje, svoje prerčenje.“

In vojska Peter Todorevičeva in Stojan Čupičeva dojde do Belega grada in Beligrad bil je že obokoljen na vseh straneh.

(Dal. prih.)

Žal in veselje. *)

Cvetke sem nabirala,
V šopek jih povila,
Da bi svoj'mu ljubemu
Bila ga darila.

Nisem dosti pazila,
Cvetke se nemile
V eni sami noči so
Naglo pesušile!

Žalo sem jih gledala,
Bridko se solzila,
Noč brezčutna da mi je
Cvetke pomorila.

Mati pa mi rekli so:
Čmu se boš plakala.
Ljubič ti namenjen ni,
Hčerka moja zala!

In resnica bile so
Materne besede —
Maral dragi moj nič ni
Za slovenske véde.

Da povenil šopek je
Sem se veselila,
Ker mi moj'ga ljubega
Slava ni rodila! Anica.

*) Veseli smo sprejeli tudi to pesmico rodoljubne gospodičine, in še posebno zato, ker nam je došla iz — Tržiča. Le tako naprej v lepih domačih glasih! Vred.

Dopisi.

Iz Savinske doline na Štajarskem 5. listop. — Kako treba je, da gospodje, ki iz kake kancelije pridejo na kmete v kako komisijo, znajo slovensko in da se zapisniki pišejo slovensko, spričuje sledeča dogodka. Zavoljo „širma“ pride enkrat iz Celja nemšk gospod na komisijo; dva odbornika in pa župan smo mogli pričujoči biti. Gospod po nemško govorijo in nam kažejo: „tu pa tu more širm narejen biti.“ Kmetje za njim hodimo, in ko povsod pogledajo in nam vse razkažejo, rečejo: „zwei Ausschüsse oder der Richter von St. Peter und der Gemeindevorstand müsset mit gehen, um nachher zu unterschreiben“. Kar naenkrat se moške pomislijo, pa vsi domú gredó, sam jez župan grem za njim; pogovarjali smo se po nemško, ktere vasi bojo širm delale. Opoldan pa še jez pomislim, kaj veljá! ako podpišem sam, bojo pa kmetje potlej rekli: „pa ti širm sam delaj, ko si podpisal“; tedaj jo še jez pomaknem po drugi poti domú. Prašam tedaj: ali ni potrebno slovenskih gospodov in slovenskega pisanja? Tudi mislimo, kar še marsikdo pomni, da v starih časih je v grajsini en sam gospod zadosti za pobiranje davkov bil, da bi tudi lahko en župan za več far štibro in veliko ceneje pobiral kakor gospodje v kancelijah, ki eden po 800 gold. na leto služi. — Da so naši kmetje zares v velike dolgove zakopani, kaže to, da včasih na eno nedeljo po tri kmete izklicujejo, katerim se gruntni prodajajo. Skor sami dohtarji jih kupujejo. Ne bom se spuščal v to, zakaj so kmetje tako zlo zadolženi, ker včasih je tudi slabo gospodarstvo krivo; al iz vsega tega se vendar tudi lahko posname, da še večji gruntni davki bi kmeta v še huje nadloge spravili. Zato upamo, da se nam ne bo še več naložilo.

Janez Sedminek, župan.

Iz Železne Kaple na Koroškem na god vseh Svetih. — „Zdaj so jo pa Slovenci spet dobili po nosu; Cesar hočejo vse nemško“ — so naši nemškutarji kričali une dni, ko so iz Kokre k nam v Kaplo dospeli listi, na kterih so bile tiskane besede Njih Veličanstva, ki so jih rekli nemškim pravdoslovcom na Dunaji. Bili so iz Milicove tiskarnice v Ljubljani; kakor smo zvedili, so prišli iz Tržiča, in po Kapli so jih uradni služabniki in služabniki našega trškega župana raznašali in kmetom pripovedovali, da cesar vse nemško hočejo. — Taka predrznost je vendar že od sile!! Kdo si upa naše pohlevne Slovence, ki že dolgo in težko čakajo spolnovanja enakih pravic, tako žaliti in strašiti, in se ne boji celó cesarjevih besed napak obračati! Kaj mislite, da ne vemo, da so Njih Veličanstvo pri oni priliki rekli, da so „pred vsem drugim Avstrijan“. To veljá vsem narodom, ki niso Nemci v veliki naši Avstrii, in te besede zmiraj zvestih Slovencev vznemirovati ne morejo. Zato je pa tudi nasprotnikom ravnopravnosti njih burka čisto spodletela; zakaj naši kmetje, ki so bistre glavice, se ne vsedejo takim prerokom na limance. Da se kmetje čedalje bolj zavedajo svojih pravic in znajo ceniti dar enakopravnosti, se vidi iz tega, da so tri županije: belska, jezirska in koprivniška, vložile pri tukajšnji okrožni sodni prošnji, v kateri zahtevajo vsaj v malih rečeh kakor pri povabilih vsake vrste, dekretih itd. slovenski jezik za slovenske stranke. Prav tako! Slovenci poslužimo se darov, od pravičnega nam cesarja podeljenih, in čeravno nam zdaj se še ne godí celó lahko, zato, ker smo dosihdob bili drugačno vajeni, si vendar ne dajmo zadobljenih pravic iz rok izviti, in hvaležni nam bojo naši otroci in pozni unuki. Imejmo pa tudi v časti one pogumne možake, ki se za naš blagor in naše pravice poganjajo. Zatoraj tudi jaz spodnjo-koroškim Slovencom iz celega srca svetujem: pri volitvi 24. dné t. m. v Velikovcu se združimo in izvolimo našega ljubega, ne prestrašljivega Andreja Einspielerja v Celovcu!

Boštanj na Dolenskem 1. nov. J. D. — Drage

vsaka ura, da temeljitega učenja svojega jezika nam je tako zelo treba, kakor slepcu pogleda. Če hočemo sami sebe pošteno soditi, moramo reči, da od leta 1825 se je mnogo popravil naš književni jezik, ali da pa vendar izmed vseh slovníc, kolikor nam je od tedaj spisanih, nobena Metelčice še dosegla nej, nikar da bi jo bila prešla, i da nekatere med njimi so polne zmot i napak. Sem ter tje se kdo naših rojakov celó tako-le oglaší: ti i ti naši bratje so uže daleč pred nami, ki pišó novele, zgodovino itd., za jezik se pa več ne prepirajo, kakor mi. Tem nespametnim besedam nej kaj odgovoriti. Trdna resnica je, da še le, kadar bode vse Miklosičevo preiskavanje dovršeno, potem si bomo Slovenci mogli narediti pravo slovensko slovnico. Nepremekljive so tega jezikoslovca besede, ktere je dvakrat povedal v uvodu knjige „vergleichende lautlehre“, na VII. i XI. strani, da namreč „stara slovenščina vsem slovanskim jezikom brez izimka v sebi hrani pregloboko pravilo“. Če to veljá za vsa narečja, mora še posebno za slovenščino, poleg bulgarščine prvo šči stare čestitljive matere. Zato naj bi se zdanji naš jezik učil, pretresal i sodil vedno le na stalu starega jezika; vse drugo modrovanje je prazno. Kdor hoče iskati novej slovenščini pravil, pa stare ne zná, tak le golomiši. Lahko je razumeti, koliko bi nam pridovalo, ko bi se stara slovenščina po učilnicah posadila na mesto, kakoršnega je vredna.

Vrnimo se k slovarju. Ta knjiga je Slovincu, ki se hoče jezika dobro naučiti, vredna, da bi jo se zlatom odvagál. Nejsem v strahu, da bi preveč bil rekel, videč, kak zaklad neprecenljivega blaga je shranjen v njenih listih. Prigovor je: „habent sua fata libelli“; to delo beróč sem pa mislil: „habent sua fata et chartae libelli.“ Ljubezni do slovenščine, ktera diha iz vsacih Miklosičevih bukev, ne pogrešamo tudi tú, ker dobro vé, kako potrebni smo nauka, za kar bi imeli učenemu rojaku posebno hvaležni biti. Pri taci oblikah, ktere nam je bil uže razložil, pa se jih nejsmo sploh poprijeli, zopet ponavlja, kako je prav; tako bereš na 121. strani: „vendar, vener, vini fortasse, tamen est vñmъ da že“. Obsledil je nekje celó Ribničana, ki mu je v slovar podal toliko dobrih, po našem kraji zares navadnih, ali knjigam do zdaj še sploh neznanih besed.

Naposled opominjamo še slovenske i tudi slovanske učitelje sploh, naj ne pozabe pridnim mladenčem viših latinskih učilnic na koncu šolskega leta v dar dajati Miklosičeva dela. Posebno slovar je pravo darilo učencu, ki se pridno uči svoj materni jezik. Levstik.

Nekdanji tovarši kje ste?

I. Del.

Apparent rari nantes in gurgite vasto. Aen. L. I. v. 118.

Kadar se barka na morja širjavi
S stotnami ljudstva u brezdno topí,
Redko kdo splava po morski puščavi,
Tem utopljencom podobni smo mi.

Svet je morje, in skrbi so valovi,
Piš so nesreče, zmotnjave svetá,
Tukaj so skriti klečeti bregovi;
Redek brez tróiti tukaj vesljá.

Grom, blisk in strele plaše grozovite;
Z nami valovi ko tigri počnó,
Stvarnik iz srede nature srdite
Kakor iz Sinaja pravi tako:

„Štej, ako moreš, kaj kapelj je reka?
Koliko jih zlije deževen lijak?
Toljko udarcov zadene človeka,
Krivde, le krivde nasledek je tak.“

„Paljca je zlomana, sodba zrečena,
Hlapec pravice je silni vihar.
Pred ali potlej, nič več ni rešenja,
Mora v globoko ubožec in car.“

Puntarski rod smo mi tú na galejah;
Da pač spokorni galejci bi b'li!
Saj smo lih kakor ko kaplje na vejah;
Veter potegne, pa kapelj več ni.

Živega smrt se ne ogne ničesar,
Bodi si črv ali žlahen gospod;
Sicer bi še živel, kdor prvi bil cesar,
Oče Adám bi možval še letod.

Kje ste toraj vi, tovarši nekdanji? —
Eni že zdavnej u zemlji drobní,
Ene vihar še po morski stezajni
Hitro naprej u pogine drví.

Kam greste, ljubi, tak naglo li dalje? —
„Vprašaj viharja, doklej nas bo gnal,
Blezo kjer morskoga soma so staje,
Alj kjer se dan še ni nikdar zaznal.“

Redek iz bark že pogreznjenih plava,
Se na širocemu morji zgubi,
Tam, kjer je morska odljudna puščava,
Tamkaj gotova ga smrt ulovi.

Plavajo krone in škofovске kape
Zlate obleke in drago blagó,
Zraven razterganih revežev cape
Vse gospodarja na morji zgubó.

Ah, tudi meni je barka nezvesta;
Z mano se regasta v globel ravná,
S špranj mi napija smrt bela nevesta:
Bog ti pomozi! Da moj si, veljá!

Zdaj veselico zapoj „mizerere“,
In „Z globočin jez upijem na Te“. —
Pot naj mervtaški s solzami te pere;
Umazan' mu tamkaj bi b'lo ti gorjé! (2. del prih.)

Lepoznansko polje.

Nočajski zmaj.

Pripoved iz srbske vojske.

(Dalje.)

Bil je že tretji dan, kar so Srbi pred Belim gradom utaborivši se silno naskakovali tamošnje sgrade; al spahije se branijo za žive in mrtve; beligradske zidine so trdne. Topovi sicer pogosto pokajo, pa bombe so odkršile le tam pa tam kak kos zidú, izvalé le tam pa tam kak kamen, več jih je pa celó zastonj priletelo v zid in zopet odletelo. In ne vé se, bi bili Srbi, čeravno hrabri, osvojili Beli grad ali ne, in ukrotili spahije (ker so po Donavi dobivali živež), da jim ni pomogel sultan, kteremu je že preveč presedala oholost in srboritost nemirnih spahij. Ker se mu je zdaj prilika ponujala, da jih kaznuje zato, ker so se ustavljali novim naredbam, poslal je tri tisoč vojakov raji na pomoč.

Tistega dné, ko je vojska ta došla v tabor srbski, začeli so topovi bolje grmeti; veselo petje se je razlegalo na deleč in na široko okoli. Samo od iztočne strani, kjer sta bila Stojan Čupić in Todorović s svojimi bojniki, od tam se ni odzivalo veselo klicanje, čeravno so se tudi tam veselili, ker jim je nenadno došla pomoč. Peli so samo eno pesem — pesem, ki je dahijem grozila smrt in propast.

Begi in spahije so bili v neznanih skrbéh. Pa kaj ne bi bili v strahu bili! Svoje zidine so vidili pokrvavene. Ako so pogledali na tabor, vidili so blede mesec turški, pripravljen za napad. — Ni se toraj zastonj tresel Anglija s svojimi vred, kakor se trese topolovo perje. Allah jih je zapustil in brezno gotove nesreče je režalo pred njimi.

Solnce je bilo že za gorami, tabor srbski zavije se v tamo. Vse je tiho kakor v grobu, samo donavski valovi ne mirujejo in straže se oglašajo. Vojaci so kurili in sedeli okoli ognja pogovarjaje se o čezdanjem junaštvu in o Belem gradu, ne bi li skoro razvili na sgradah njegovih zastave svete svobode.

Pri enem ognju je sedel Peter Todorović s svojim po-bratimom Stojanom. Todorović je podpiral glavo z rokami na kolenih; razne misli so se mu križale v glavi, kakor

se križajo čbele pred čbelnjakom. Stojan se je zamislil zdaj pa zdaj, pa je zopet izdramil se in opazoval pobratima svojega. Pa Todorović je dvignil glavo čez nekoliko, pogledal k Belemu gradu in rekel Stojanu: „Ondukaj mu je izdajavka v naročji; morda spi; ali pa lahko spi?“

„Ljubezen je, brate, vsemogočna!“ — odgovori Čupić, čeravno bi bil tisti mah smrtuo kaznil njeno izdajstvo: to pa zdaj vendar čutim, da bi se mi oko razkalilo in roka zadrgetala, ako bi moral ravno jez prelititi njeno kri.“

„Taka se tudi meni godi“ — pristavi Todorović. „Toda nič ne pomaga! Kar mora biti, mora biti!“ Izgovori in oba se zamislita zopet.

Hipoma se zbudi Todorović kakor iz sanj: „Čuješ li Stojan!“

„Čujem!“ — odgovori in nastavi uho. „Nekdo veslja.“

„Ala, bratje, dvignite se!“ — zavikne Todorović — „zver nam bi rada ušla iz mreže!“

In njegove besede so šle od ust do ust: eden jih šepetá drugemu, in ko bi mignil, na nogah so vojaci, ki se kakor duhovi ubitih Srbov pomičejo k hladni Donavi.

Medla svitloba, ki navadno spremlja luno, kadar izhaja, razlivala se je okoli in okoli, in bistro okó je lahko pregledalo reko. Plavalo je vse polno čolnov po Donavi, pa so še zmirom prihajali. V enem so bili spahije in janičarji, v drugem je bilo blago dahijsko. — Dušmani začno bežati! Bili so tiho. Nihče ni vesljal. Prepustili so se valovom, da so jih nesli, kakor so sami hotli. Bali so se, da bi vesljaje prebudili sovražnike, ktere so že zdaj poznali.

Al ti na suhem so gledali, kaj se godi na vodi. Približali so se in h krati je nastalo pokanje — bežečim v znamenje, da jih zateka smrt.

„Allah!“ — nekdo vzklikne in ustrelí iz čolna na breg. Spahije so poprijeli za vesla in vesljali, kar so mogli. Pa od protivne strani prihaja več in več vojakov k Donavi. Vès tabor je bil na nogah. Spahije so pometali vse orožje od sebe, da bi laglje in hitreje vesljali. Samo v begu so se nadjali rešenja. Dahije so pobegnili naprej ter pustili svoje. Kukavni okrutnici so se zdaj v nesreči in zadregi ločili od svojih prijatlov in urno vesljali, da so jih težko dohajali Srbi. Ena šajka pa, majhna in hitra, letela je kakor strela, da je pustila za seboj celó dahijske ladije, ktere so imele jadra in veliko več vesel od nje.

„Osman, Osman Gjuro beg!“ — zavpil je Stojan Čupić in pokazal na hitro plavajočo ladjico.

„Vse, kar imam, dam onemu, ki mi doide in dobí v pest ono-le ladjico!“ — zaviknil je Peter Todorović.

„Naj bo tvoje, vojvoda, kar je tvojega, mi ti spolnimo voljo, pa ne za darilo!“ — zavpili so vojaci enoglasno, in pohiteli za njo, Stojan Čupić pa pred njimi. Streljanje se je začelo; puške neznano pokajo; al nihče ne zajekne v ladjici, ktero je Osman s svojimi neznano tiral naprej, urno kakor blisk, da bi pete odnesel smrti. Kmali so oni pretekli ladjico, kmalo je prehitela ona njih. Čim hitreje ona plava, tim hitreje deró ti. Mesec se je prikazal, al svitloba njegova je omedlela žareče zore. Svinčenke neprestano švigajo okoli čolna, pa vendar še zmirom hití naprej. Bilo je kakor da je vsaka krogla zastonj, ali da ladjico in nje veslarje varuje kaka nevidljiva, nadzemeljska moč, kateri nič ne more srbska puška.

Danica se je prikazala na nebu, ktero je tiho in mirno gledalo, kaj se godi na Donavi in ob Donavi. Ladija in vesla so bile vse pokrvavene. Veslarji so omagali, niso več tako urno vozili in zadnjič malo, da niso čisto obnemogli. — Srbi niso trčili smodnika in svinca! — In ne dolgo in pokazalo se je, da utegne poginiti skor vse, kar je še živega bilo na mali ladii.

Skriti za deskami so klečali na ladjici spahije in delije Osman begovi. Merili so na sovražnike, pa Srbi se še zmenili niso za to, toliko manj pa bali in groze tresli se pred njimi.

Sredi čolna je klečala mladenka. Vsaki je poznal jo, pa kdo bi je ne bil — Jele Todorovičeve. Držala je v rokah križec, ki ga ji je bila mati obesila okoli vratú še kot otroku zato, da bi jo varoval nočnih žen in škodljivega njihnega pogleda. Oči in roke je obračala k nebu. Obračala se je tudi k bratom svoje domovine, toda morala je obrniti oči od njih, vselej kadar je zrla na-nje, ker ji vest ni dala, da bi bila gledala jih. Smrti, le tej je smela gledati v oči.

„Sam hočem dovršiti osodo nad tebo, jez sam!“ — zaupil je Todorović vès srdit, in nameril puško. Roka se mu trese, solza mu je priigrala v okó; odložil je puško, pa zopet nameril. Stojan je stal zraven njega, gugal je puško nogi na prstih in z očmi spremljal Osmana, ki je sam vodil čoln. Vesljal je hladnokrvno, kakor da bi brodil Donavo zaradi kratkega časa; pazil je pa na vse, kar se je godilo okoli njega. Zdaj je gledal, kako ladjica plava, zdaj je zopet pogledal po strani na obrežje, kjer je vidil Petra Todoroviča, časi pa je strmo upiral oči pred-se, ladjici v dno.

Bledo obličje Osmanu zarudi; pazil je na vsako krenutje Todorovičeve tako, da se Todorović ni ganil, da ne bi bil on opazil. Vidil je, kako je dvakrat primaknil puško k očesu, in ko je tretjo pot primeril jo, da ustrelí, obrnil se je beg k Jeli: „Vlezi se zvezda moje tamne noči v ladjico, da te ne doseže perut Asračlova*), ki počiva tvojemu bratu v naročji, vlezi se vlezi draga moja!“ Opomnil jo je lepo, pa ga ni slušala. Osman zopet zarudi in pogleda na breg. Todorović se ohrabri, pritisne puško zopet k očesu — toda jo vnovič odmakne in spustí na tla. „Ne morem; vselej, kadar mirim, mi nekaka mrena prevleče okó, — ne morem“ — šeptal je.

Vojake je obšla groza. Kakor obupni so gledali se. Nobeden — ne vojvoda ne Stojan — jim ni velel, naj streljajo. Začno šepetati in lahno govoriti, pa ladjica šine naprej med tem. Osmanovi ljudje se ojačijo in začno zopet vesljati.

„Ti vsaj mi ne uideš!“ — pohiti Stojan — „kaj je Todoroviča malodušnost —?“ Primakne zanesljivo risanco k očesu ter stoji čvrsto kakor skala. Sproži, nekaj se zablika, zakadí, puška počí, na ladjici vstane krik — Jela Todorovičeva je padla.

„Da strela va-nj vdari z jasnega neba!“ — rekel je žalostno Stojan in vès prebledil — „je to Turče vragu zapisalo se, ali kaj?“

„Volja Božja!“ — vikali so vojaci — „volja Božja! sam angelj je ukazal svinčenki — izdajavki v srce.“

Peter Todorović se nasmeja. „Obsodil jo je sam Gospod in nihče ni prelil njene krvi!“ — „Stojan Čupić!“ obrnil se je k njemu, „ti si orodje osvete Božje, in jez sem revež, midva nisva več pobratima; idi v boj s svojimi, jez —“.

„Tudi ti, Peter Todorović, pojdeš z nami“ — reče Stojan in nadaljuje: „vojskoval se boš zraven mene, dokler ne pogine kača, ktera ti je zapeljala sestro“. (Kon. pr.)

Dopisi.

Iz Topčidera v Srbii 13. nov. — Pri nas imamo kaj lepo in toplo jesen; dežja že nismo imeli od časa, kar so Turki v Beligrad bombe metali. Po več krajih lepe Srbije je drevje vdrugeč ocvetelo in jabelka so za oreh debel plod zaredile. Celi teden pa sedaj že glasen sever grozno buči in kaj neusmiljeno gospodari, vse podira, kar mu nasproti stoji, tudi telegraf je na več krajih pretrgal in kole podrl. — Od mnogih strani predrage mi Slovenije sem že dosti pisem dobil in jih še zmirom dobivam, v kterih me prosijo, naj bi nakupoval slivovca in vina, ker uno in to je tukaj res zlo po ceni, ali pa za kakega trgovca pozvedil, da bi ga v slovenske kraje pošiljal. Težko bi me stalo vsem pismeno

*) Asraël je v turški veri smrtni angelj.

2. k^z namesto kakor stoji prvič v oziravnih stavkih. Na pr.: Dolgovi, ki (kakor) mi jih je moj oče zapustil. Poznaš li tistega moža, ki (kakor) smo ga včeraj vidili? Nemec pravi: so wir ihn gesehen. Drugač v primerjavnih stavkih. Na pr.: Jaz sem večji, ko brat. On je hiter, ko blisk. V obeh primerljivejših rabimo ali daljšo ali krajšo obliko; in namesto kakor v primerjavi tudi kakoti, kakti, koti, kot.

Krajšo obliko pišemo ki ali ko; narod jo izgovarja tako različno, kakor kratico od kedar.

Semkaj spada še izreka: Nemara, k^z — — Na pr.: Nemara, k^z je tristo kletⁱ v tej gori. Tukaj je stavek skrajšan, namesto: nemara drugače, kakor, da je . . . Beli Kranjci pravijo v enakem smisli: Ni maral, neg da je.

Naše slovnice sicer trdijo, da je oziravni ki, kakor smo ga tukaj vidili, prišel od oziravnega zaimka ki, ka, ko, samo da se nesklanja. Ali to, mi se vidi, ni resnica, ker se oziravnik ki, ka, ko, kjer se v navadi vselej popolnoma sklanja, kakor v sestavljenih naših zaimkih neki, a, o; vsaki, a, o. Odkod je pa tedaj prišel oni ki, zna kdo vprašati, ker ga neki kraji vendar razločno izgovarjajo? Po moji misli odtod, da se je prvotni polglasnik (k) premenil v e, kakor v besedah den (dan), te (ta) namesto dⁿ, tⁿ, pa da se je potem naglašeni e, ki se izgovarja visoko, kakor staroslovenski jet (k) premenil u i. Saj se ravno tako v nekih krajih govori: ti, pastir, zapirati, bisen, namesto: té (ta), pastér (pastarica), zapérati, bésen. Tako govoré nekteri hrvaški Slovenci kadí? namesto kadé, kdé, kjé?

Naša dosedanja pisava tedaj ni ravno napačna, vendar ni vselej dosti jasna in dosledna. Meni se dozdeva, da ko bi pisali to kratico tako-le: ko namesto kedar, ko znači čas; ki namesto keder, ko znači vzrok, ali prav za prav kraj; in ko namesto kakor in kar v oziravnih in primerjavnih stavkih. Presodimo! (Dal. prih.)

Lepoznansko polje.

Nočajski zmaj.

Pripoved iz srbske vojske.

(Konec.)

Todorović odkima. Dokler nisem vidil njene krvi, mislil sem, da to ni nič kaj posebnega, če hladnokrvno ubijem sestro. Al ona je vendar sestra moja in nihče ne vé, kaj in kako mi polje in vré v srcu. Idi v imenu Božjem. Stojan Čupić! Ne zamerim ti, je bila Božja volja, jez se vrnem domú.

Vojakom to ni bilo všeč, niso se mogli temu načuditi. Stojan je hladno rekel: „Niso vsi ljudje ene čudi. Ene vleče nesreča v junaštvo in slavo, ene pa treši v obup. Tudi jez sem zgubil veliko. Osman Gjuro beg je moj dolžnik, zato ne mirujem, dokler se ne zmaščujem. Z Bogom Todorović!“

Obrne se k svojim bratom ter praša jih: „Bratje! kdo izmed vas gré z menoj v boj za domovino, za pravoslovno vero?“

Vsi obstopijo Stojana, nihče ne ostane pri Todoroviću. Todorović je stermel pred-se in gorek smeh se mu je zibal okoli ust.

Stojan se veselo ogleda in odkrivši se reče: „Živila svoboda preblazene domovine in slava naše svete vere!“ in kakor on, tako vsi za njim, kolikor jih je bilo, navdušeno zakličejo.

Todorović se obrne in krene proti gori.

„Peter Todorović!“ — zaklical je Stojan še enkrat za njim — „umiri se; naša osveta ne bo brez uspeha.“

„Ne bo, ako Bog dá!“ — pristavili so vsi enoglasno in šli za svojim vodjem k Belemu gradu.

Po vsej tamošnji okolici je odmevalo streljanje in veselje. Srbi so vzeli Beligrad ponoči in so prepodili Turke

iz njega. Vezir bosniški, ki je s tremi tisoč vojaci prišel Srbom na pomoč, je vjel dahije in vječil jih. Hotel je tirati jih v Carigrad, da jih obsodi sam sultan. Pa Srbom se krí ni še ohladila; niso mogli pozabiti krivice; zato niso bili zadovoljni z naklepom vezirjevim. Hotli so ubiti dahije, da bi se do dobrega zmaščevali nad njimi in si toraj ohladili srca. Vezirja je to sicer zló zló jezilo, nazadnje se je pa vendar-le udal Srbom, rad ali nerad, in jim je prepustil dahije.

Pa v srcu ga je jeza vjedala. Rad bi se bil maščeval nad rajo, zato ker je zmagala turški islam. Naprej in naprej je pisaril divanu turškemu (senatu v Carigradu), dokler ni sultan, čeravno prvi svoji nameri nasproti, zapovedal, da mora raja zopet pokorna biti Turku. Poslal je toraj groznega okrutnika, svojega seriaskera *) Kulin-kapetana, da izvrši zapoved. Med tem pa se je vsa Srbija oprostila težkega jarma bosniških spahij.

Stojan je vedno pomagal domovini s svojimi hrabrimi bojevalci. Kjer so se bili, bil je on prvi, da je hrabil vojake svoje s hrabrostjo, z neustrašenostjo. Pa nikjer ni zadel na Osmana. Stojanova hvala je rastla in rastla in se razznanih vse povsod okoli. Sledoji je pripovedoval o junaštvu njegovem. Pa leto potem, ko je Beligrad vzet bil, to je 1806, ko so se črni gubonosni oblaci zopet razvlekli nad Srbijo, zapovedoval je blizo osemsto vojakom — samim hajdukom.

Okrutni Kulin-kapetan je sklical 40.000 poturčenih Bosnjakov na vojsko. S temi je drl v lepe slavjanske pokrajine, da zopet podjarmi Srbe in iztrebi vse kristjanstvo. Z njim je bil Osman Gjuro.

Ko je Stojan vidil, da se le noče razvedriti nad Srbijo, da so se privlekli še tamneji oblaci nad-njo, sklical je vse pobratime svoje in prijatle na široko okoli. V kitogskem gojzdu v Mačvi, med hladno Drino in šabačko trdnjavo, tu se je vstavil in pregledal svoje vojake. „Junaci! veliko nas je, — osem tisoč! Nas je li zadosti, da se udarimo z njimi? Kaj pravite?“

„Čez in čez nas je zadosti“ — donelo je od vseh strani — „al ti si rekel, da jih je štirideset tisoč.“

„Kaj mar ne veste, bratje, kako se vojskuje Turčin! Danes dojde z eno četo, zjutraj zopet z eno, in tako dalje. Mar mislite vi, da se bomo z njim bili celi dan? Naj jih je tudi osem ali deset tisoč, bomo vendar z njimi prej gotovi!“

In vsi si veselja sučejo brke.

Razposlali so zdaj ogleduhe, da pozvedó, kje je vojska Kulin-kapetanova.

In ni bilo dolgo in vrnili so se ogleduhi, da je seriasker prekoračil vže Drino, in da so prednje straže vže blizo.

„Kdo vodi vojsko?“ — vprašal je Stojan.

„Mehmed iz Banjeluke in Osman Gjuro beg.“

„Osman Gjuro beg!“ — skočil je Stojan s panja, na katerem je sedel, in oči se mu veselja žaré. „Bratje! zmaga je naša! — Osman Gjuro beg!“ — izustil je še enkrat. „Zdaj pa ne mirujem, dokler nimam glave njegove. Moram jo dobiti. Bratje!“ — obrne se k vojakom: „kdor me vidi danes, da s puško ustrelim, naj me zmerja z babo, z izdajnikom! Handžar, s tem se bo bojeval danes Stojan, puškino zrno se ne prime Osmana, jez pa moram imeti njegovo glavo.“

„Če hočeš, mi ti jih še več donesemo!“ — ponudili so se vojaki.

„Dobro, dobro!“ — dostavil je Stojan — al njegovo glavo, njegovo glavo! — Bratje pazite! Najprej moramo se zahvaliti viharju, ker jim je z drevjem dobro zaprečil pot; zgubljeni so, kakor hitro pridejo na šabačko polje, da si odpočijejo. Pazite! Razdelimo se na štiri strani. Štiristo

*) Seraskier, minister vojaški.

naj vas obokoli polje in gojzd. Ostali pešci naj planejo nad une, ki niso še došli na ravno. To ne bi bilo prav, da se zedinijo. Pa pazite! ne streljajte posamesni, ampak vsi naenkrat, da razderemo ob enem vso vrsto. To bo izdatno. To jih bo vse zmotilo. Jez pa udarim s svojimi konjiči nad-nje, kadar vidim, da je čas in potreba.“

Vojaki so pohvalili modro njegovo razredenje, in prej, preden so se Bosnjaki prikazali, bilo je že vse pripravno, da jih slavno sprejmó.

Hajdukov oddelek, ki se je podal z gojzda, šel je za oddelkom. Z druge strani je prišla vojska Kulim-kapetanova v gojzd z zelenimi zastavami, vihrajočimi v hladnem vetru, kateri je ugajal oznojenim bosniškim vojakom. Osman divno oblečen je prijezdil na čilem konji, prekrasno naujzdanem in pokritem s samim zlatom in srebrom. V roci je imel zastavo svojega kolena. Z ogromnim glasom zapové vojski, naj se vredi in v redu ostane tudi za naprej.

Pa ko je Osman še veleval, ustrelili so hajduki in podrli cele rajde Bosnjakov. Bosnjaki se prestrašijo; mislili so, da jih je strela zadela. Bežali so in se razgubili. Puške sopet zagrmé in oni še bolj prepadejo. Kar je bilo v gojzdu vojakov, izbeže na polje, kar jih je bilo pa na polji, pobegnejo v gojzd. Osman je jezdaril na svojem konji na vse strani in vikal in opominjal vojake, ali prizadetje njegovo ni bilo kaj izdatno; spravil je v red nekoliko vojakov, pa kar naenkrat zopet zagrmí, krogle padajo, kakor lije dež, kadar je ploha, in razderó vrste in pobijejo vojakov, da je groza. Mnogo mnogo jih je popadalo, kolikor jih je pa ostalo, zbežali so na vse strani vsi zmoteni, zatekli so se, kamor je kdo mogel. Samo Osman bega se ne dotakne ne ena krogla ne, kakor da je Stojan prav imel, ko je svojim vojakom pravil, da se ga ne prime nobena svinčenka. Veliko se je zopet trudil in jezdaril in mnogo iskal in sklicaval ter sklicaval nekoliko vojakov, ki niso marali in ne bali se dežja svinčenega.

Med tem pridirjá iz gojzda kakor lev — Stojan Čupić s svojimi konjiči — huj! kako dere, kako strašen je! Lasje so mu razkuštrani; visé mu vse po licah; fes je zgubil v gojzdu, iz oči mu gorí živi plam. S handžarom seče in maha na vse strani: na levo in na desno in dere naprej. Bosnjaki začno ljuto se boriti. Al kaj to pomaga? — Stojan skoči nad-nje, letel je tako rekoč nad njih glavami, za njim pa konjiki in sečejo in mahajo nasprotnikom po bučah in kodar je priletelo, da je vse prek letelo. Med sovražniki je bil tudi Osman Gjuro beg.

„Oskrunjevavec srbskih deklet!“ — zavpije Stojan — „kliči svojega preroka na pomoč, morda te reši osvete moje.“

„Gnjusobni robe!“ — zadere se Osman, in nažene konja nad Stojana, mahne z jataganom, razseče mu pas, in pas s pištolami vred je padel pod konja. Zdaj zamahne Stojan. Z enim mahljem odseče mu glavo, glava odleti, truplo se strese na konji, telebi na zemljo, Stojan mu potegne iz rok zeleno zastavo in na handžar natakne Osmanovo glavo. Delije (junaci) obide groza ter beže kakor besni. Hajduki jo uderejo za njimi. Kdor je utekel handžaru, doseglo ga je konjsko kopito. Malo jih je uneslo jo in vrnilo se k glavni vojski Kulim-kapetanovi, kteremu so bili živa priča, kaj se je dogodilo. Drugi Bosnjaki so ostali na bojišču, in kosti njih niso se belile na šabačkem polji.

Osmanovo glavo je poslal Stojan Petru Todoroviću. Sporočil mu je: „Pobratime, Peter! Ostal sem mož-beseda. Glej, to ti je glava Osmanova. Osvetil sem tebe in sebe!“

Boj ta je bil 6. marca 1806. In takrat so dali Srbi svojemu junaku Stojanu pri njih slavno ime — ime: „Nočajski zmaj.“

Poslovenil P-ičan poleg Prok. Hoholuška.

Nekdanji tovarši, kje ste?

II. Del.

Post haec vidí turbam magnam. Apok. 7, 9.

Prav'jo: V Ljubljani mož je povoden,
Grad pod vrtinci vès dičen stoji,
Kraj je okoli nebesko pogoden,
Para na svetu iskati mu ni.

Ktere mrtvaški vrtinci končajo,
Z dušo se selijo v tretje nebó,
Luč namest trupel obleko imajo,
Mavrica z žarom jih barva lepó.

Tukaj na skušnji so s trupli duhovi,
Tam bo izvoljenih duša teló.
Čmu so še dalje nezmerni svetovi,
Večnosti šola učila nas bo.

Rase v svetosti že sveta njih volja,
Zmota, skušnjava jih nič ne slepi,
To je nebeščanov blažena šola,
To so veselja, čez ktere jih ni.

Tičice bele alj solčno rumene
Pesme po logih nebeških pojó,
Sapica mila glasove zažene,
Mojstrom se lira ne glasi takó.

Nekdaj Anakreon sivček zagodel;
Zver je zamaknjena, skale živé,
Glas je nebeški se komaj porodil;
Traški divjaki so krotke ovcé.

Tam jih narejajo godci nebeški,
V tancih pojemnih ljubezen medlí,
Vem, ko bi rod jih zaslišal človeški,
Solz bi veselja b'le polne oči.

Zdaj gromé basi debelo, mogočno
Stresti osrče iz brona moža,
Glasi trobent sekundirajo močno,
Dunaj, Pariz nič kaj tac'ga ne zná.

Angelji večkrat posebej pojejo
Glorio alj Sanktus alj ktero novo,
Čast ino hvalo Gospodu dajejo,
Vse se zamakne, — molitev je to.

Nekdaj na Taboru, ljubljena duša!
Viditi b'lo je nebesko blagost.
Pavel tud' vidi, zamaknjen poslušá;
Kaj ko izreči mu brani slabost!

Patemski videc je trumo zagledal,
Trumo nebesko ki šteti je ni.
Vsac'ga zaroda so vmes, — je povedal.
Tamkaj se našim nebesko godí.

Da bi mi srečno za njimi hodili!
Če so težave, gredé so domú.
Tukaj za vžitek samo se nam sili
Dosti pelina, gorjup'ga medú.

Poženčan.

Slovenka. *)

Da rojena sem Slovenka,
To me srčno veseli;
Ni mi sile biti Nemka,
Šega stara kar velí.

Saj Slovenkam tudi sije
Solnce lepo kot drugod,
Duh cvetlic prijetno dije,
Ker so naše zemlje rod.

Saj slovenski glasi mili
Oj! presladko nam doné;
O veselji ino sili
Nam ogrevajo srcé.

Kje ljubezen bolj goreča
Nerazkaljena stoji?
Kje zvestoba bolj sloveča
Kot slovenske je krvi?

Da zatoraj sem Slovenka,
To me srčno veseli;
Ni mi treba biti Nemka,
Sila stara kar velí.

Ivanka Ipavska.

*) Pesmica ta nam sopet veselo spričuje čedalje večje število domoljubnih pevkinj. Le tako naprej! Vred.